PROJECT PARTNERS

IEEP

Clare COFFEY
IEEP
18 Ave des Gaulois
B 1040 Bruxelles
Belgium

Tel: 00 32 2 738 7471
Fax: 00 32 2 732 4004
Email: ccoffey@ieeplondon.org.uk

WWF

Sandra JEN
WWF European Policy Office
Ave de Tervuren 36
B 1040 Bruxelles
Belgium

Tel: 00 32 2 743 8813
Fax: 00 32 2 743 8819
Email: sjen@wwfepo.org

NATIONAL WWF OFFICES/PARTNERS

ADENA/WWF Spain
Luis SUAREZ
C/Gran Via de San Francisco, 8
ES-28005 Madrid
Spain

Tel: 00 34 91 3540578
Fax: 00 34 91 3656336
Email: especies@wwf.es

WWF Austria
Arno MOHL
Ottakringerstr 114–116
A-1160 Vienna
Austria

Tel: 00 43 1 488 17 233
Fax: 00 43 1 488 17 277
Email: arno.mohl@wwf.at

WWF Belgium
Luc DRIES
E. Jacqmainlaan 90
B 1000 Brussels
Belgium

Tel: 00 32 2 340 0968
Fax: 00 32 2 340 0933
Email: luc.dries@wwf.be

WWF Denmark
Uffe Gjøl SØRENSEN
Ryesgade 3F
DK-2200 Copenhagen N
Denmark

Tel: 00 45 35 36 36 35
Fax: 00 45 35 24 78 68
Email: ugsorensen@wwf.dk

WWF Latvia
Ints MEDNIS
WWF Latvia
Elizabetes Str. 8-4
LV-1010 Riga
Latvia

Tel: +371 7 50 56 44
Fax: +371 7 50 56 51
Email: imednis@wwf.org.lv

Peipsi Center for Transboundary Cooperation
Gulnara ROLL
Veski 69
50409 Tartu
Estonia

Tel. +372 (7) 421 001
Fax +372 (7) 421 162
E-mail: gulnara.roll@ctc.ee

This project is being supported by the European Commission, the Danish Forest and Nature Agency, the UK Department for Environment, Food and Rural Affairs, English Nature, Scottish Natural Heritage, and the Ministry of the Flemish Community (Afdeling Natuur)

Natura 2000
Gør naturen til råstof

Lille Vildmose – den vilde naturs fremtid i Danmark

Flemming Ahlmann

Nye muligheder

Natura 2000 er et netværk af særlige områder af betydning for natur som skal beskyttes i henhold til EU lovgivning. Selvom Natura 2000 skulle have været gennemført i 2004 er der stadig lang vej førend det er fuldt gennemført. Forsinkelsen er alvorlig hindring for at stoppe den alvorlige tilbagegang for natur, dyr og planter indenfor EU.

En udbredt myte er, at al økonomisk aktivitet i et område skal stoppe så snart det er udnævnt som Natura 2000 og således komme til at ligge det lokale samfund til last. Denne misforståelse har medført skepsis overfor Natura 2000, hvilket har spillet en stor rolle for den langsomme gennemførelse af direktivet. Dette studie skal ses i dette lys. For at sikre en bedre implementering af Natura 2000 er WWF og IEEP (The Institute for European Environmental Policy) gået sammen om at belyse de socio-økonomiske fordele ved at beskytte vigtige naturområder. Til dette formål er der blevet udført 6 case studier, inklusiv dette danske studie med udgangspunkt i Lille Vildmose i Nordjylland. De andre studier er udført i Østrig, Belgien, Spanien, Letland og Estland.

IEEP var ansvarlig for den overordnede projekt koordinering og WWF var ansvarlig for udførelsen af de enkelte projekter. Det samlede projekt er sponsoreret af den Europa Kommissionen. Studierne i Letland og Estland er finansieret gennem WWF Danmark, ligesom det danske studie har modtaget støtte fra Danielsen Fonden. De enkelte studier alle blevet foretaget af uafhængige instanser. Det danske studie er gennemført af forskere fra Aalborg Universitetscenter.

Det fulde studie (Et socioøkonomisk studie af Lille Vildmose. Arbejdspapir fra Institut for Økonomi, Politik og Forvaltning, Aalborg Universitet (2002)) vil kunne anskaffes enten ved henvendelse til Aalborg Universitet eller via WWF Verdensnaturfondens hjemmeside (www.wwf.dk).

Hovedresultaterne af det danske studie:

- Der er for nærværende ikke nogen sammenhængende strategi for Lille Vildmoses udvikling, hvor prioriteringerne for naturbeskyttelsen og de lokale udviklingsinteresser indgår i et fælles ansvar. De forskellige myndigheder, interesseorganisationer, ejere og brugere har ikke samarbejdet i et omfang, der peger i nogen entydig retning. Inddragelse af offentligheden er sket i forbindelse med den verserende fredningssag og gennemførelse af regionplanen. Ifølge Bekendtgørelse nr. 836 fra år 2000 skal offentligheden inddrages ved store naturforvaltningsprojekter. Dette betyder, at stat/amt skal informere og inddrage de berørte lodsejere og lokale myndigheder i det indledende planlægningsarbejde i en fremtidig forvaltningsplan for Lille Vildmose.

- Det skal derfor foreslås, at der oprettes et Mosens Udviklingsråd, som bør påtage sig opgaven at samle alle interesser i et fælles forum og til en fælles forståelse af mosens udvikling. Mosens Udviklingsråd bør bestå af lokale og centrale myndigheder, lodsejere samt repræsentanter fra lokale brugergrupper. Mosens udviklingsråd kan med stor fordel tilknytte en rådgivningsfunktion, der giver andre interessenter mulighed for bidrage til en dynamisk udviklingsproces af mosen. Alternativt må Nordjyllands Amt påtage sig rollen som omdrejningspunkt, idet denne myndighed råder over mange indgrebsmuligheder i forhold til, hvorledes området i fremtiden kan indrettes.

Foto: Bert Wiklund

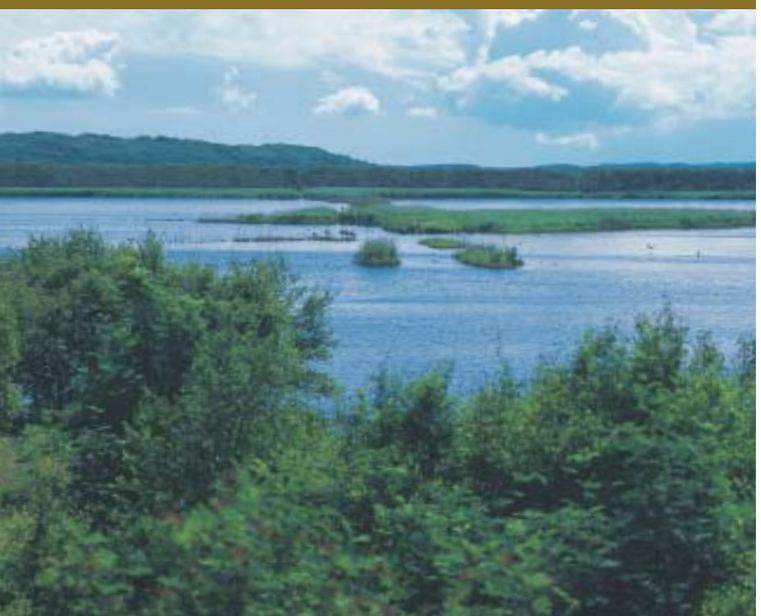

Foto: Søren Chr. Jensen

- Trods udnævnelse af Lille Vildmose til Habitatområde i 1998 med særlig fokus på den aktive højmose bliver den midterste, afgravede del af mosen fortsat anvendt til primært råstofudvinding og sekundært landbrug.
Det betyder, at sphagnum fjernes, og at der fortsat drænes og gødskes midt i det såkaldte hydrologiske bassin, som de aktive højmoser er en vital del af.

- Moseområdet skal som følge af Habitatdirektivet i sin helhed miljøsikres, såvel indadtil, som i forhold til de nærmest omgivende områder. I vildmosens centrum betyder det f.eks. en genopretning af højmosen, som omtalt i Fredningsnævnets kendelse, men ikke fortsat gødskning, som nævnet foreslår. Endvidere betyder det, at den resterende del udlægges til græsningsareal eller anden form for naturområde. Et område rundt om hele Vildmosen bør udtages som Særligt Følsomme Landbrugsområder (SFL områder) med det formål at beskytte den resterende del af højmosen.

- Beskæftigelsesniveauet i landbrug og råstofudvinding er inden for området faldet meget i løbet af årene, men kan erstattes af øget beskæftigelse af bæredygtig karakter inden for naturpleje, turisme, uddannelse og forskning samt øget bosætning som følge af de enestående naturforhold. Beskæftigelsen i moseområdet andrager i øjeblikket ca. 68 fuldtidsbeskæftigede, medens Natura 2000 fremskrivningen under de givne, forsigtige antagelser samlet vil resultere i 167 fuldtidsjob. Dette giver en samlet nettoforøgelse i antallet af arbejdspladser på i alt 99 fuldtidsjob i løbet af en årrække.

- I spillet om Lille Vildmose er der både tabere og vindere. En udfasning af sphagnum-udnyttelsen og evt. yderligere reduktion af landbrug vil føre til tab af arbejdspladser og muligvis erstatningssager. Til gengæld er der brug for midler til genopretning af mosen, hvilket kan blive et ganske omfattende projekt.
Vildmosegård Natur- og Kulturcenter vil medføre en række nye arbejdspladser. Det samme vil en række andre aktiviteter, som vil kunne opstå som følge af Lille Vildmoses mulige udnævnelse til national naturpark.
Eksponeringen af Lille Vildmose vil ligeledes appellere til en større tilflytning.

- Borgerinddragelse er af afgørende betydning for områdets fremtid, idet langt flere skal være bærere af naturprojektet. En måde at involvere flere i den direkte naturforvaltning vil være etablering af et græsningslav, der kan have forskellige dyr på de områder, der ikke måtte blive inddraget i genopretning af den afgravede højmose.

- Som følge af de mange uafklarede forhold og de heraf følgende heroiske antagelser for den socioøkonomiske vurdering af Lille Vildmose som Habitatområde kan det anbefales, at der foretages en afklaring af det langsigtede mål for Habitat-områdets indhold og hvorledes de fysiske rammer skal indrettes.
Herudover er der behov for en afklaring af de organisatoriske rammer samt hvorledes en reetablering af vildmosen skal finansieres.

Foto: Martin Fyhn Lykke Sørensen / Biofoto

Lille Vildmose – den vilde naturs fremtid i Danmark

Lille Vildmose ligger i Nordjyllands Amt og er omkring 78 kvadratkilometer stort. Lille Vildmose rækker ind i 3 kommuner, men størstedelen af området er beliggende i Sejlflod Kommune. Lille Vildmose er et af de største sammenhængende naturområder der er tilbage i Danmark. Det består hovedsageligt af højmoser, græsningsskove, overdrev og nogle landbrugsarealer (hvor en stor del af græsningsarealer). Den centrale og største del af den oprindelige Lille Vildmose er stærkt nedbrudt som følge af årtiers tørveudvinding. Men den sydlige tredjedel af Lille Vildmose (også kaldet Tofte Mose) udgør den største tilbageværende aktive plateauhøjmose i det Vesteuropæiske lavlandsområde. Den har derfor usædvanlig stor betydning såvel nationalt, som internationalt. I randområderne i den nordlige del af den oprindelige del af Lille Vildmose er der endnu tilbageværende højmosearealer indeholder unik højmosevegetation, f.eks. i form af veludviklet tue-hølje struktur og et bunddække, der domineres af sphagnum. På grund af den enestående biologiske mangfoldighed som findes der, er området blevet indlemmet i Natura 2000 netværket. Sammen med kalkskrænter og græsningsskovene er området hjemsted for en særlig rig artsdiversitet efter nordeuropæisk målestok og i dansk sammenhæng er det et af de eneste steder, hvor der er plads til de store, pladskrævende arter. Kronhjorte findes i begge skove og i den sydlige skov desuden Danmarks eneste bestand af Vildsvin. Ynglefuglene omfatter det eneste par Kongeørne, der er kendt fra Danmark i historisk tid, Trane og det var sidste ynglested for den Sorte Stork (genindvandring vurderes som stærkt potentiel). Lille Vildmose har betydning for Damflagermus.

Foto: Flemming Ahlmann

Lille Vildmose er især interessant som Habitatområde på grund af sine aktive højmoser (7120, kode i henhold til habitatdirektivet), artsrige overdrev (6230), græsheder på mere eller mindre sur bund (6230) samt elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld (91E0). I udpegningsgrundlaget optræder i øvrigt forekomsten af Damflagermus, samt en række andre naturtyper: brunvandede søer og vandhuller (3160), europæiske tørre heder (4030), enekrat på heder eller kalkrige græsarealer (5130), overdrev eller skrænter, overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (6210), nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse (7120), vegetation i sprækker på kalkrige klippeskråninger, bøgeskov på morbund med kristtorn (9120), bøgeskov på muldbund (9130) og stilkegeskov og krat på mager sur bund.

Mosens betragtes således som et unikt økosystem i hele dets udbredelsesområde. Derfor er forekomsten af lavere "kvalitet" f.eks. delvist ødelagte højmoser også omfattet og skal, hvor det er muligt, genoprettes. Udover den direkte tørveproduktion er de mest fremtrædende trusler for mosens bevarelse og genopretning kvælstofsnedfald fra produktioner omkring mosen, dræning og evt. overdreven jagtinteresse (i form af for mange dyr).

Områdets historie

Oprindeligt var Lille Vildmose en meget lavvandet brakvandslagune, der som følge af landhævning blev omdannet til en ferskvandssø. For godt 1500 år siden indvandrede sphagnummosser og højmosen begyndte at blive dannet. Først i 1700-tallet påbegyndes en egentlig udnyttelse af mosen gennem organiseret tørvegravning og afvanding af områdets søer. Siden har tørveindvindingen været central mens intentioner om at omdanne mosen til landbrugsjord ikke havde den store succes. Planen om at udstykke 80 statshusmandsbrug efter 2. Verdenskrig blev ikke gennemført. Produktionen af tørv som energikilde toppede under og i årene efter 2. Verdenskrig. Sidenhen har produktion af sphagnum til jordforbedring og især havebrug taget over og denne i dag stærkt industrialiserede produktion dominerer stadig på store flader midt i mosen. Hvor Vildmosen under og umiddelbart efter 2. Verdenskrig gav sæsonbetonet beskæftigelse til omkring 2000 mennesker har erhvervsudviklingen på mange måder udraderet mosen som særligt beskæftigelses skabende, idet der nu anslået arbejder 40 fuldtidsbeskæftigede med direkte tilknytning til mosen.

I sommeren 2001 fastslog en foreløbig afgørelse at Lille Vildmose skal landskabsfredes, men den endelige afgørelse omkring fredningens indhold er stadigt verserende. Der er f.eks. ikke afklaring omkring fredningsplanens manglende sammenknytning med Habitat-direktivet og den fortsatte udvinding af sphagnum i området. Visionen fremsat af WWF Verdensnaturfonden (se næste side) om at gøre det samlede Lille Vildmose til endnu mere enestående unik naturområde gennem at give plads til en mere naturnær, fri dynamik indgår ligeledes i overvejelserne.

Lille Vildmose er kernen i et i forvejen naturrigt område. Mod øst ligger Kattegat og mod vest ligger Rold skov, som er Danmarks største skov. Kysten er beskyttet efter Ramsarkonventionen og de væsentligste dele af selve mosen er udpeget under EUs Fuglebeskyttelsesdirektiv og EUs Habitatdirektiv. Grænserne for fredningen under Naturbeskyttelsesloven svarer i store træk til områderne som er udpeget under EF direktiverne. Regionplanen for Nordjyllands Amt 2001-2013 omtaler Lille Vildmose som et sted, der er ved at blive fredet, og som et sted, der "bør udvikles som et udflugtsområde med vægt på natur- og landskabsværdierne samt kulturmiljøerne". Regionplanen inddeler Lille Vildmose i 3 hovedinteressefelter, henholdsvis et regionalt råstofområde, et regionalt naturområde og endelig henholdsvis mindre jordbrugs- og naturområder Den danske stat nedsatte i 2000 det såkaldte Wilhjelmudvalg som skulle komme frem til et bredt forankret forslag til en strategi for sikringen af den biologiske mangfoldighed i Danmark. En af anbefalingerne herfra var at oprette "Nationale Naturområder", hvor Lille Vildmose blev foreslået som et sådanne 6 mulige område.

Foto: Flemming Ahlmann

Foto: Svend Bessing / Bioloto

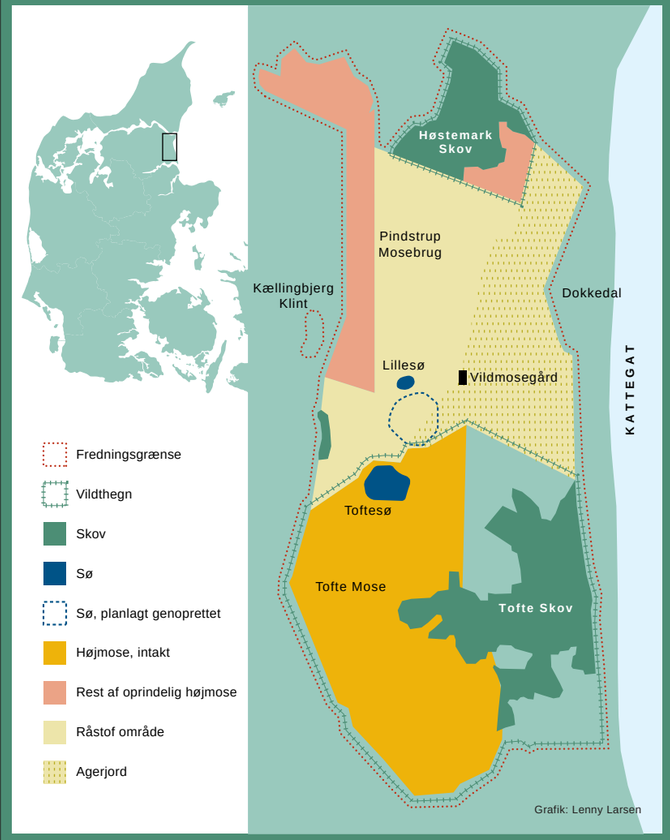

WWF anbefaler: Sådan skaber vi igen mulighed for at opleve stor dansk natur.

Med de internationale erfaringer i mente anbefaler WWF for Lille Vildmose:

- Anlæg en helhedsbetragtning for området med det mål at skabe ét stort sammenhængende naturområde, hvor de to enestående, vildtrige skove vil kunne fungere i et samspil med hinanden og ikke som to adskilte enklaver.
- Åbn en bred korridor mellem de to skove, der fuldt udbygget omfatter eksisterende rester af den oprindelige højmose, de planlagte naturgenopretningsprojekter og produktionsområderne for tørvemuld.
- Fasthold vildthegnene for at undgå konflikter med de tilstødende landbrugsarealer, og udvid hegnene i takt med, at de mellemliggende arealer kan inddrages til permanent naturtilstand.
- Gør de eksisterende private reservater til kerneområder for de vilde dyr i det kommende store sammenhængende naturområde. Kombiner dette med en professionel formidling i begge vildtrige skove, f.eks. gennem guidede ture og anlæggelse af et par virkelig gode naturstier med observationstårne. Den kontrollerede turisme vil ikke ændre på dyrenes naturlige adfærd, men vil give mulighed for de helt store oplevelser.
- Brug hele det mellemliggende areal mellem de to kerneområder som et naturområde med fri adgang. I takt med at de enkelte delområder frilægges til permanent naturtilstand eller naturgenoprettes, vil området hurtigt udvikle sig til en meget dynamisk og spændende natur. Som følge af de gode kerneområder vil der også her hurtigt etablere sig vildtbestande, hvilket selvsagt vil give væsentligt forbedrede oplevelsesmuligheder.

Erhvervsstruktur under ændring

De traditionelle erhverv, landbrug og skovbrug, spiller ikke længere den store rolle i Lille Vildmose. Kun 2 aktive landbrugsejendomme er tilbage i området i dag med grundlag for 10 fuldtidsstillinger). Skovbrug og jagt er især organiseret I de to store skove, der begge ejes af en privat naturfond, Aage V Jensens Fonde, som ikke har skovdrift og jagt om hovedformål. Jagt og skovbrug spiller dog stadig en rolle og har blandt andet indflydelse på antallet af dyr som holdes i indhegningerne.

Tørveudvinding har været den vigtigste aktivitet i området. Udvindingen af tørv til sphagnum vil dog stoppe indenfor en overskuelig årrække, da den meget industrialiserede produktion er ved at have udtømt tørveforekomsterne. Det længste realistiske åremål med fortsat produktion er op til 15 år.

Gode turist-faciliteter eksisterer i dag i nærheden af Lille Vildmose, men den er i øjeblikket især fokuseret på badeturisme langs kysten. Sejlflod kommune har købt en gård (Vildmosegård) og er ved at udvikle denne til et decideret besøgscenter, som skal formidle kulturhistorie og naturværdier i Lille Vildmose. Der er allerede ansat en naturvejleder som forestår guidede ture. Sejlflod kommune har desuden købt et gammelt smedeværksted i landsbyen lige øst for mosen, hvor der fremvises gamle håndværk. Herfra arbejdes der også med at genskabe en gammel tipvognsbane, som i fremtiden vil transportere turister fra smedeværkstedet ud til mosen. Et udsigtstårn eksisterer allerede ved mosen og dette bliver flittigt brugt. Tre nye udsigtstårne i området er ved at blive projekteret. En lokal forening, kaldet Vildmoseforeningen, består af lokale borgere med interesse i at støtte op om udviklingsplanerne for mosen og bevarelse af naturværdierne. Foreningen har på nuværende tidspunkt omkring 200 medlemmer. Sidst men ikke mindst har kommunen oprettet en fond med det formål at støtte lokale initiativer og projekter, som kan hjælpe til at omstille den lokale økonomi.

Naturbevarelse

Den industrialiserede tørveindvinding af den centrale del af den oprindelige højmose foregår stadig, men her er der her et meget stort potentiale for naturgenopretning. Men både de to skove drives i dag mere ud fra naturhensyn, ligesom der foretages naturgenopretning. Mosens oprindeligt fire søer blev tidligt afvandet. Den største, Møllesø, rummer mosens bebyggelse og vil forblive afvandet. De tre øvrige er eller er ved at blive gendannet. Afvandingen af Lille Sø blev hurtigt opgivet. Tofte Sø blev gendannet i 1973 af den private lodsejer. Skov- og Naturstyrelsen er i gang med at gennemføre genopretningen af Birkesø. WWFs vision om dynamisk natur vil samle disse naturgenopretningsaktiviteter i et samspil med den aktive højmose og skovene.

Foto: Bert Wiklund

Foto: Flemming Ahlmann

Natur som udviklingsgrundlag

Udvikling af Lille Vildmose som Natura 2000 område vil på grund af andre anvendelsesmåder give anledning til udvikling af en ny erhvervs- og bosætningsstruktur. Vildmosen som stort sammenhængende naturområde eller egentlig naturpark vil blive omtalt og kendt nationalt og internationalt. En række følgevirkninger kan forudses:

- Ændret bosætningsmønster. Det er attraktivt at være nabo til et naturområde, og en bosætning i nærheden af Vildmosen vil også kunne leve op til kravene om forholdsvis kort køretid til nærmeste storby, Aalborg, på mellem 20 og 30 minutter. Udviklingen af et sammenhængende naturområde forventes at resultere både i øgede huspriser og et større indkomstgrundlag.

- Tiltrækning af flere besøgende. Der vil komme en stigning af både endagsturister og besøgende, der vil opholde sig ved mosen i flere dage. På den baggrund vil forskellige dele af turistbranchen opleve en fremgang og give behov for et større og mere varieret udbud af overnatningsmuligheder. I dag besøger ca. 6000 mennesker mosen om året. Dette tal ventes at stige til 30.000 besøgende når besøgscentret er blevet bygget.

- Nye aktiviteter indenfor forskning og oplysning. Aktiviteter inden for forskning, uddannelse og oplysning må forventes at ekspandere og de forskellige institutionstyper vil skulle rekruttere arbejdskraft med bl.a. naturfaglig indsigt.

- Naturpleje og naturgenopretningsprojekter. Et større naturgenopretningsprojekt vil indebære en udfasning af sphagnumudvindingen og måske dele af landbruget (hvis ikke dele af udnyttelsen til græsning kan indpasses i naturgenopretningen). Tabet af arbejdspladser vil dog i vid udstrækning blive erstattet af et omfattende naturgenopretningsprojekt og et græsningslav, som kan overtage eller leje et evt. resterende afgræsningsareal. Et genopretningsprojekt, der tager sigte på at reetablere højmosen i de mere eller mindre afgravede arealer har mulighed for at opnå EU-støtte via det såkaldte Life-program. Støtten tager sigte på at bidrage til gennemførelse af bl.a. Habitatdirektivet. Der er mulighed for at opnå støtte til at opretholde og genoprette naturtyper.

Der er jobs i naturen

Natura 2000 vil kunne bruges som drivkraft for lokaludviklingen omkring Lille Vildmose med en direkte positiv beskæftigeseseffekt. Til at illustrere dette er vist den nuværende status for beskæftigelsen i mosen sammenlignet med en Natura 2000 fremskrivning, der vil kunne realiseres i løbet af 5-10 år.

Ændringen fra status quo situationen til en Natura 2000 fremskrivningen beskriver en udfasning af sphagnumudvinding ligesom landbruget evt. vil blive reduceret yderligere. Til gengæld sættes der gang i at etablere området som egentlig naturområde. Dette indebærer, at nye erhverv kommer til og at især turistområdet kan ekspandere. På sigt vil eksponeringen af naturområdet ligeledes give anledning til, at der sker en øget bosætning i området. Sidstnævnte rummer dog så mange usikre forhold, at der ikke kan regnes på en indkomst- og beskæftigelseseffekt. Der er dog gode grunde til at antage, at begge faktorer vil udvikle sig positivt. Resultatet af studiet er opgjort i tabellen. Studiet forudsiger, at en omstilling af økonomien vil generere langt større økonomisk udbytte end det som genereres ved den nuværende økonomiske udnyttelse af området. Således forudsiger studiet, at 167 fuldtidsstillinger kan oprettes i kraft af den nye tilgangsvinkel. Dette skal sammenlignes med de 68 fuldtidsstillinger som den nuværende udnyttelse af Lille Vildmose skaber.

Der knytter sig naturligvis en række usikkerheder og problemer til de enkelte skøn. Det kan f.eks. diskuteres:

- om kridtudvindingen skal fortsætte, selv om dette ikke foregår i mosens centrale del

- om landbruget forsvinder, hvis traditionelle landbrug erstattes af græsningslav

- om attraktionsværdien vil blive så stor, at der kommer det anslåede antal turister

- hvor endagsturisterne lægger deres penge og især hvor meget der finansiere Vildmosegård Centret

- om et hotel kan skabes på grundlag af jagt, golf, naturoplevelse og vildmose-gourmet;

- om der er opbakning til et beskæftigelsesprojekt i Remisen og Naturefterskolen

- om der kan skabes finansiering til naturgenopretning, således som det bl.a. sker i Holland

- om tørvestrøelsesfabrikken vil importere mere sphagnum andet steds fra og begynde at udvikle kompostprodukter. I øjeblikket har fabrikken 21 beskæftigede og ved fortsat import vil disse kunne fastholdes. Fabrikken ligger udenfor det direkte projektområde og er ikke medtaget i tabellen.

En drejning af beskæftigelsesudviklingen vil få betydning for arbejdsmarkedet. En del af de kendte arbejdspladser vil fortsætte, medens nogle bliver nedlagt og eventuelt kan kræve omskoling til andre jobtyper. Endelig vil der blive brug for en del mere arbejdskraft inden for turistbranchen, der i dag for hele Sejlflod Kommune er beregnet til 69 helårsarbejdspladser. I en Natura 2000 fremskrivning vil arbejdspladserne inden for dette område som minimum bliver fordoblet. I samfundsmæssig forstand er der mulighed for at nyudvikle området. I privat sammenhæng vil der både være vindere og tabere. Umiddelbart vil taberne være den traditionelle tørveindvinding, som bliver udfaset (og forsvinde under alle omstændigheder på grund af opbrugte ressourcer), medens vinderne vil være de nye erhverv og de mange gæster, der får anledning til at besøge området.

Tabel over beskæftigelseseffekter

Erhverv	2002	Fremtid
Tørveindvinding	24	0
Skovbrug og jagt	10	10
Kridtudnyttelse	13	13
Landbrug	10	5
Græsningslaug	2	9
Campingplads (500 pladser mere)		26
Hotel “Romantik”		24
Golfbane		12
Bed & Breakfast		1
Flere feriehuse (+20 %)		15
Endagsturister (skøn fra amtet)		8
Vildmose Natur- og Kulturcenter	2	5
Transporterhverv	7	7
Smedje-projekt		3
Naturefterskole		12
Råstoflaboratorium		7
Naturgenopretning		10
I alt	**68**	**167**

Foto: Sejflåd Kommune

Lokalsamfundet skal involveres

Foto: Flemming Ahlmann

En afgørende forudsætning for lokal udvikling er at den skal komme indefra lokalsamfundet selv. Lokal udvikling kan ikke gennemtvinges udefra. For det første skal der ske en lokal mobilisering af interne menneskelige, sociale og finansielle ressourcer. Det er startstedet for al lokal udvikling. For det andet skal inspiration og pres udefra kunne tilflyde den lokale diskussion og beslutningstagen, da dette kan foranledige yderligere lokal mobilisation i forhold til nye initiativer.
De lokale myndigheder må fungere som kilde til støtte og som en ressource for lokale initiativer og projekter, da dette er afgørende for en succesfuld implementering af projekterne. Samspil mellem elementerne er nødvendigt for en mobilisering af lokalsamfundet.
Lokalsamfund som ønsker at bevæge sig i retning af en positiv lokal udvikling må forholde sig til 2 grundlæggende spørgsmål:

- hvordan får borgerne inddraget og mobiliseret lokale myndigheder og erhvervsliv?

- og hvordan kan myndigheder skabe rammer for lokale fællesskaber og lokalt erhvervsliv etableres og trives?

Derudover er det nødvendigt at afklare en række sociale, politiske og økonomiske spørgsmål:

- Den juridiske ramme som den fremtidige udvikling skal struktureres indenfor må klarlægges.

- Den eksisterende økonomiske værdi af udnyttelsen af området skal fastslås.

- Den økonomiske værdi som kan genereres ved at bruge Natura 2000 området som løftestang for den lokale udvikling skal fastslås.

En ny fremtid

Da mange af de nødvendige forudsætninger for at opnå en lokal udvikling baseret på naturværdier allerede findes i LilleVildmose, ville en sådan udvikling formentligt kunne ske, hvis den nødvendige politiske vilje til at gøre dette kan tilvejebringes.

- Der er stor opmærksomhed på området fra nationale medier og beslutningstagere, da området er blevet foreslået som et fremtidigt "Nationalt Naturområde". Udviklingen af området indgår således i en overordnet diskussion på nationalt niveau.

- De lokale og regionale myndigheder er positivt stemt overfor ideen om at fremme naturbevarelsen i området som et middel til at fremme den lokale økonomi.

- Med Lille Vildmose beliggende kun 20 km fra regionens største by, Aalborg, er der gode muligheder for at tiltrække ressource-stærke personer.

- Der er et stort potentiale i at udvikle turismen i området, i og med natur- og landskabsværdier udgør 2 af de vigtigste grunde for turister til at besøge Danmark. Gode turistfaciliteter eksisterer desuden allerede i udkanten af Lille Vildmose.

Lille Vildmoses status som en del af Natura 2000 netværket rummer det største potentiale for områdets fremtidige udvikling.

Foto: Flemming Ahlmann

Foto: Flemming Ahlmann